Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250, (212) 227-5251

РІК LXXXIV. Ч. 269. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 4-го ГРУДНЯ 1977 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, DECEMBER 3, 1977 No. 267. VOL. LXXXIV.

УРОЧИСТО ІНСТАЛЬОВАНИЙ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ ТРЕТІЙ З ЧЕРГИ МИТРОПОЛИТ УКРАЇНЦІВ КАТОЛИКІВІВ У ЗСА, АРХИЄПИСКОП ЙОСИФ ШМОНДЮК, ЗАРАХОВУЄ ДО СВОЇХ ГОЛОВНИХ ЗАВДАНЬ: ДАЛЬШЕ ЗМАГАННЯ ЗА ФОРМАЛЬНЕ ЗАВЕРШЕННЯ ПОМІСНОЇ УКЦ ПАТРІЯРХАТОМ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ І РОЗВИТОК В ЦЕРКВІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, ОБРЯДУ І ТРАДИЦІЙ

Філядельфія (з.с.). Потрійним визнанням його гідности словом ,,Аксіос", підтвердженим хором в імені люду та переданням митрополичого жезла Апостольський Делеґат в ЗСА, Архиєпископ Жан Жадот, офіційно інсталював піднесеного до сану Архиєпископа Владику Йосифа Шмондюка на третього з черги Митрополита Української Католицької Церкви в ЗСА під час урочистих церемоній, які відбулися тут в четвер, 1-го грудня, в українському католицькому соборі Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії при масовій участі вірних, священства, членів монаших чинів, ієрархів трьох обрядів Вселенської Церкви, духовних і світських достойників інших Церков та чільних українських і американських громадських діячів.

Владика Й. Шмондюк, якому минулого квітня сповнилося 65 років, був найменований на Архиєпископа-Митрополита Папою Павлом VI 1-го жовтня цього року і, згідно з папською буллею, що її видав 20-го вересня цього року державний секретар Ватикану Кардинал Йоанес Війо, звільнений з обов'язків епарха Стемфордської дієцезії, яку він очолював з 14-го серпня, 1961-го року.

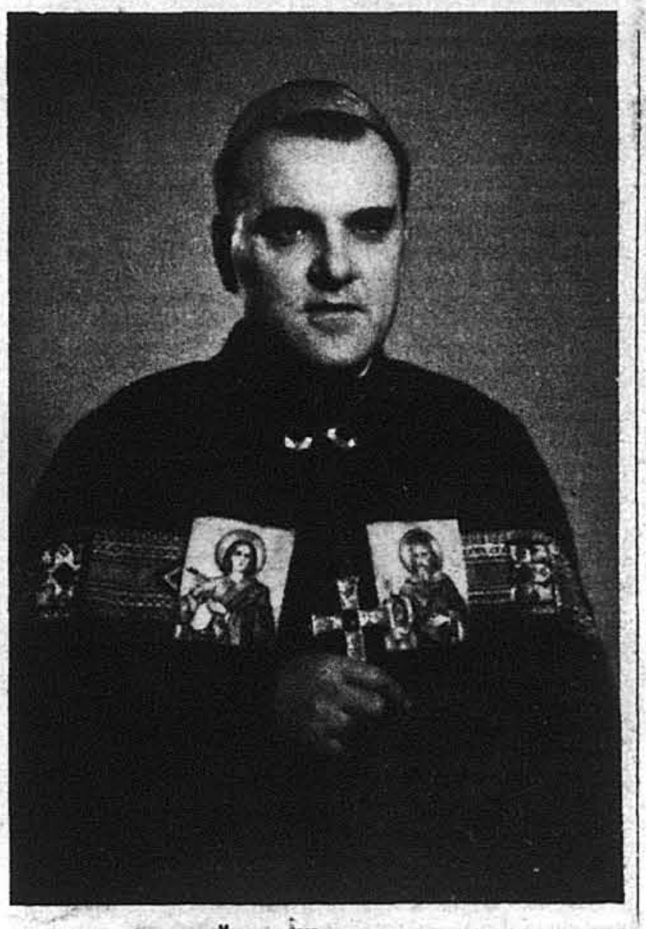
Уродженець містечка Валл біля Піттсбурґу, Митрополит Шмондюк був висвячений в 1936-му році після закінчення теологічних студій в Римі та в Українській Католицькій семінарії. На сьомому році життя, коли його батьки і одинока сестра Марія померли під час епідемії інфлюензи, Владика Шмондюк виховувався в сиротинці св. Василія Великого у Філядельфії. В серпні, 1956-го року він був піднесений Папою Пієм XII до сану титулярного Єпископа Зеуґми в Сирії і найменований на Єпископа-помічника бл. п. Митрополита Константина Богачевського. 8-го листопада того року він був висвячений в єпископи в цій же катедрі Непорочного Зачаття. Після смерти Митрополита Богачевського в січні 1961-го року, він адміністрував Митрополією до листопада того року, коли то Папа Іван XXIII найменував його на Стемфордського епарха. З хвилиною його інсталяції на Митрополита він став наслідником бл. п. Амвросія Сенишина, який помер у вересні 1976-го року. Опорожнене ним місце в Стемфорді займе Єпископ Василь Лостен, який від червня 1976-го року був Апостольським адміністратором Філядельфійської архиєпархії.

В церемоніях інсталяції взяли участь кардинали Джон Кроль з Філядельфії і Вілліям Баум з Вашінґтону, Владика Ярослав Ґабро і В. Лостен, всі українські католицькі Владики з Канади на чолі з Архиєпископом-Митрополитом Максимом Германюком, всі ієрархи Візантійсько-рутенського обряду під проводом Архиєпископа Степана Коціска та понад 250 священиків українського і латинського обрядів. Місто Братньої Любови репрезентував посадник Франк Різзо. Вхід до катедри попередила процесія, в якій, крім ієрархів і священиків, взяла участь шкільна молодь, членство церковних організацій, члени СУМА, ООЧСУ, "Провидіння" і група гуцулів в автентичних строях з ансамблю ,,Черемош".

Перед переданням жезла Архиєпископом Жадот Митрополитові Шмондюкові, оо. митрати Мирослав Харина декан Філядельфії і Степан Тиханський, декан Редінґу, Па., відчитали Папську буллю в українській та англійській мовах. Після формального акту інсталяції, сім деканів архиєпархії склали символічну присягу вірности новому Митрополитові, який засів на катедральному троні праворуч вівтаря перед іконостасом.

Промовляючи коротко англійською мовою, Архиєпископ Жадот підкреслив, що його участь в інсталяції Митрополита Шмондюка є ,,особистою символічною присутністю Святішого Отця", який завжди висловлюється з подивом і гідністю ,,для вашої відданости, віри і збереження вашого обряду і традицій". Відкликаючися на слова Папи Павла VI, він заявив, що ,,Вселенська Церква є в борзі перед вашою Церквою за вірність і збереження прегарного обряду". Перед побажаннями

(Закінчення на ст. 4-ій)

ВПреосв. Владика Йосиф Шмондюк, новоінстальований Архиєпископ і Митрополит Українців Католиків у ЗСА.

СССР боїться сепаратного договору між Єгиптом і Ізраїлем

Москва/Єрусалим. — Не зважаючи на те, що єгипетський президент Анвар ель-Садат і ізраїльський прем'єр Менахем Бегін вже кількакратно заявляли, що їхній діялог не має на меті довести до сепаратного мирового договору між Єгиптом й Ізраїлем, то совєтські чинники продовжують твердити, що підготовча конференція в Каїрі має за завдання відвернути увагу від старань добитися сепаратного договору між цими двома державами Близького Сходу.

В середу, 30-го листопада, совєтське пресове агентство ТАСС в такий власне негативний спосіб оцінило каїрські наради. Того самого дня в Москві видано спільний комунікат совєтських властей і сирійського міністра закордонних справ Абделя Халіма Халдама, в якому зазначено, що СССР і Сирія далі підтримуватимуть становище, що тривалий і всеохоплюючий мир на Близькому Сході може бути встановлений тільки на Женевській конференції, а не шляхом сепаратних договорів.

Совєтські чинники твердять, що відмовилися брати участь в каїрській підготовчій конференції, щоб не заохочувати ворогуючі держави підписувати двобічні угоди, як теж підкреслюють — не називаючи президента Садата поіменно — що якщо Женевська конференція провалиться, то будуть винні ,,ті особи'', які погодилися на діялог з Ізраїлем. ТАСС у своєму звідомленні зазначив, що в Каїрі нараджуватимуться тільки представники Єгипту, Ізраїля та ЗСА, але нічого не згадано про те, що в цій підготовчій конференції братиме участь також представник генерального секретаря Об'єднаних Націй Курта Вальдгайма.

Між іншим, в середу ізраїльський уряд формально заявив, що не візьме участи в запропонованій Вальдгаймом додатковій підготовчій мировій конференції, яка мала б відбутися на форумі ОН в Ню Йорку після закінчення каїрських нарад, бо вважає, що пропозиція Вальдгайма має на меті зменшити важливість ініціятиви президента Садата і важливість розпочатого ним діялогу з Ізраїлем. Міністерство закордонних справ заявило, що ще одна конференція в ОН ,,не принесе жадної користи'', а краще зразу після каїрських нарад поновно скликати Женевську мирову конференцію. Крім того, один урядовець міністерства твердив, що конференція в ОН була б ,,кроком взад'', бо знову араби не мусіли б переговорювати безпосередньо з Ізраїлем, а під час каїрських нарад і Женевської конференції переговори таки будуть безпосередніми.

ВЕРХОВНИЙ СУД ЗАТВЕРДИВ ВИРОК ПЕТРА РУБАНА

Ню Йорк. (Пресова Служба ЗП УГВР). — Верховний Суд УРСР розглянув касаційну скаргу українського різьбаря Петра Рубана і 28 червня 1977 року затвердив вирок Чернігівського обласного суду — 6 років ув'язнення і 3 роки заслання.

Черґінівський обласний суд ще 29 грудня 1976 року засудив Петра Рубана на 8 років таборів посиленого режиму і 5 років заслання за статтею 81, ч. 3 КК УРСР (,,крадіж'' і ,,приватновласницька діяльність''). Кримінальну справу проти Рубана почали фабрикувати після того, коли з його квартири ,,пропала'' інкрустована дерев'яна книга, присвячена 200-річчю ЗСА.

Петро Рубан вніс касаційну скаргу до Верховного Суду УРСР, який уневажнив вирок з 29 грудня 1976 року і передав справу Рубана на новий процес. Новий перегляд справи Чернігівський обласний суд розпочав 20 квітня 1977 року. До обвинувачення долали ще одну статтю, а саме 187-1 (,,наклепницька діяльність''). Підставою для цієї статті став таборовий щоденник Рубана з часів його попереднього перебування в Мордовському таборі, з якого він був звільнений 1973 року.

Суд тривав 7 днів. З перепитаних 44 свідків, більшість заперечувала версію про здогадну крадіж державного майна з мебельного комбінату в м. Прилуках, де Рубан працював. Все ж таки, прокурор впевняв у своїй промові, що Рубан мав такий великий портфель, що міг у ньому легко винести багато речей.

Адвокат Рубана доказував невинність Рубана, а сам Рубан також не визнав своєї вини, і в останньому слові заявив: ,,Мене судять за те, що я бажав виходу України з СРСР, та за те, що я, відсидівши 5 років, не змінив моїх поглядів''.

Іван Світличний вимагає, щоб Міжнародний Червоний Хрест розглянув становище в таборах СССР

Ню Йорк.(Пресова Служба ЗП УГВР). — Подаємо тексти двох самвидавних документів, а саме звернення Івана Світличного до генерального прокурора СССР та до начальника табору, в якому він ув'язнений.

,,Генеральному Прокуророві СРСР

Заява

В кінці минулого року я потрапив у критичну ситуацію: адміністрація учр. ВС-389/35, де я тоді перебував, вимагала, щоб я виконував роботи компресорника, а коли я, інвалід з серйозними пораненнями обох рук, з підвищеним тисненням, зі спазмами судин голови, не міг такої роботи виконувати, на мене посипалися різного роду покарання. Щойно після того як я двічі звертався у цій справі з заявами на ім'я Генерального Секретаря ЦК КПРС Л. І. Брежнєва, ситуація відпружилася і мені призначили роботу по силі. Але ось 1 квітня мене перевели до учр. ВС-389/36 і все почалося наново. Курс лікування, що був мені приписаний лікарями учр. ВС-389/35, відразу припинено, хоч я пройшов його там тільки наполовину, і мені відмовлено в ефективній медичній допомозі через відсутність потрібних лікарських засобів.

Мене призначили робітником лазнево-прального закладу, хоч зогляду на здоров'я мені важко виконувати цю роботу, і в учр. ВС-389/35, тоді коли стан мого здоров'я був навіть ліпший теперішнього, мене звільнили від такої роботи за медичними свідченнями. Крім того, мене день-у-день змушують виконувати цілком непосильну для мене роботу — тесати сокирою і переносити колоди, вантажити тяжкі речі, ремонтувати приміщення і т. п. — а коли я не можу виконати наказів, на мене складають акти і погрожують новими карами. Ця

(Закінчення на ст. 3-ій)

Українська пісня лунає над бразилійським морем

Курітіба, Бразилія (Д-р Михайло Рубінець). — Дня 6 листопада цього року відбувалися великі урочистості з нагоди офіційної інсталяції Покровительки провінції Парана, Пречистої Матери Божої Росіо, в місті Паранагва. Це місто не відзначається своєю величиною як саме місто, але великим портом, яке згідно зі статистикою, було на третьому місці, себто після портів Сантос і Рійо де Жанейро, а сьогодні вже твердять, що займає друге місце, а щодо експорту то стоїть на першім місці в світі. Порт Паранагва лежить над Атлантійським океаном і від Курітіби не повних сто кілометрів.

На сторінках української преси вже були вістки, що українська Літургія вславлена в цілій Бразилії. Завжди на різних великих бразилійських урочистостях бразилійські єпископи з різних кінців великої Бразилії запрошують українського католицького Владику і священство та Український Хор відслужити їх українську Службу Божу. Так і цього разу бразилійський єпископ Паранагви, Преосвященний Ноклєр, запросив єпископа для українців в Бразилії, Преосвященного Єфрима, і Український Хор Курітіби, щоб відслужили для бразилійців українську Службу Божу і таким чином звеличали таке велике Свято провінції Парана з нагоди офіційної інсталяції її Покровительки. Ще раз українська Церква і українці вписані в історію великої Бразилії.

Після майже двогодинної їзди горами, вкритими чудовою зеленню, прибули українські хористи, спеціяльним омнібусом, вже по п'ятій годині по обіді, до міста Паранагва. Церква і околиці були переповнені бразилійською публікою. Вздовж берега порту і на воді було багато кораблів, бразилійських і чужонаціональних. Почало смеркатися і на кораблях почали засвічуватися все більше і більше світла в різних ко-

(Закінчення на ст. 3-ій)

Українці взяли участь у Конференції Асоціяції Модерних Мов

Чікаго (А. П.). — У днях 27-29 жовтня, ц. р. тут у приміщеннях Кондрат Гілтон Готелю відбулася 19-річна конференція Асоціяції Модерних Мов Західньо-Середніх Стейтів, на якій прочитано 120 доповідей з ділянки мов і літератур. У сесії Слов'янських-Неросійських Літератур, яка цього року була присвячена іміграційним та етнічним літературам в ЗСА, було прочитано дві доповіді на українські теми, а саме, д-р Дмитро Штогрин, професор Іллінойського університету в Урбані, прочитав доповідь на тему: ,,Олександер Грановський, поет української іміграції в ЗСА'', і д-р Роман Кухар, професор Форт Гейс університету в Канзас та голова його Департаменту чужих мов, на тему ,,Українська еміграційна література після 1945 р.''. Участь в нарадах цієї сесії взяли також професори: д-р Степан Самбірський (Луїс університет) д-р Богдан Рубчак (Іллінойський університет в Чікаго) та інші. Знову, проф. Патриція Фельків з Міннесотського університету прочитала доповідь у сесії Французької Мови, а проф. Михайло Рибалка з Вашінгтон університету в Ст. Луїсі очолював сесію модерних літератур.

В Еспанії розпочалась затяжна дискусія про відділення Церкви від держави

Мадрід, Еспанія. — Пресові агентства інформують, що в Еспанії ведеться тепер затяжна дискусія на тему нового проєкту конституції, що її випрацювала 9-членна парляментарна комісія, покликана раніше королем і урядом. Як тільки стало відомо, що нова конституція передбачає відділення церкви від держави, а самий проєкт був опублікований в пресі, 80 еспанських єпископів, з'їхавшись на синод, зайняли гостре становище у якому заявляється, що католицьке населення Еспанії відкидає відділення Церкви від держави і якщо буде потрібно, бойкотуватиме референдум та голосуватиме проти прийняття нової конституції. Теперішні відносини між Церквою і державою були реґульовані на підставі урядової постанови з 1945 р. і зарядження диктатора Франціска Франка, який проголосив Римо-католицьку Церкву в Еспанії державною релігією. Загально вважають, що еспанська Католицька Церква є другою з черги, після італійської, найбагатшою матеріяльно Церквою і найбільше піддержуваною урядовими інституціями. Священики одержують державну платню, а католицькі церкви є на вдержанні держави. Франко запевнив також за Церквою рішення у таких справах, як шлюби, розводи, аборти тощо.

Становище еспанських єпископів викликало гостру реакцію лідера найбільшої в Еспанії Соціялістичної партії Філіпе Ґонсалєса, який заявив, що ,,ми не хочемо брати участи в синоді єпископів, — заявив 35-річний лідер соціялістів, — але ми також не бажаємо, щоб єпископи брали участь у написанні нової конституції''. Мадрідський щоденник, коментуючи справу конституції відмічує, що конституція належить до народу, який вже вирішив хто має говорити в його імені.

,,СЛОВО" І СУЖА ВШАНУВАЛИ ЮЗЕФА ЛОБОДОВСЬКОГО ЛІТЕРАТУРНИМ ВЕЧОРОМ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк (Роман С. Голіят). — Об'єднання Українських Письменників в екзилі ,,Слово'' і Спілка Українських Журналістів Америки (СУЖА) вшанувала 26-го листопада ц. р. визначного польського поета й публіциста, Юзефа Лободовського, спільним вечором в приміщеннях Українського Інституту Америки в Ню Йорку.

Голова ,,Слова'' д-р Остап Тарнавський, вітаючи гостя з Европи, у своїй мові накреслив коротку історію ,,Української Школи'' в польській літературі, вплив польської літератури на українську, та навпаки. Вичисляючи ряд польських письменників і поетів, які у своїх творах оспівували й описували Україну, з найновіших Юзеф Лободовський, який у своїх творах не тільки описує і оспівує красу України, але тужить за нею, бо вона для нього є рідною, з неї походять його діди й прадіди.

Юзеф Лободовський промовляє до зібраної української публіки в Ню Йорку. У першому ряді (зліва): д-р О. Тарнавський і ред. Ольга Кузьмович, голови ,,Слова" і СУЖА, які влаштували цей вечір

Ольга Кузьмович привітала Лободовського від СУЖА, згадуючи в своєму слові, що він не тільки поет і письменник, але визначний журналіст-публіцист, який у своїх працях на

(Закінчення на стор. 3-ій)

Александер Слєпак розказує про переживання своїх батьків в СССР

Ню Йорк. — Газета ,,Нюздей'' на Лонг Айленді інформує, що Александер Слєпак, син відомого жидівського активіста в Совєтському Союзі Владіміра Слєпака, виступив у вівторок, 29-го листопада, із свідченням про переживання своїх батьків і стосування терору супроти них агентами КГБ. Молодий Слєпак привіз також зі собою записане на магнітофонній стрічці звернення батька, який вже 8 років намагається виїхати до Ізраїля, але кожного разу еміграційний уряд відкидає його прохання. ,,Мій батько, — заявив Александер Слєпак, — вже перебув у в'язниці більше як 10 разів, а після кожного звільнення за ним слідять агенти КГБ, які в одному випадку побили до непритомности мою маму, а малому братові погрозили, що відрубають пальці, щоб він не міг користуватися телефоном і кликати допомоги для батьків''. Александер Слєпак приїхав до ЗСА тільки тоді, як оженився з американкою, яка працювала в Москві. Середущий брат Александра скривається тепер в Совєтському Союзі перед КГБ, бо він відмовився служити в Червоній армії і про це офіційно повідомив Верховну Раду СССР.

Після виступу Александра Слєпака прокуратор повіту Нассав звернувся з проханням до суддів, правників і членів Комітету допомогти совєтським жидам, допомогти родині Владіміра Слєпака виїхати на Захід. Александер Слєпак плянує залишитися в ЗСА три місяці і стрінутись з американськими офіційними чинниками, яких він хоче просити, щоб допомогли у виїзді його батькам. Після того він переїде на постійне перебування до Єрусалиму.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли, незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата: на рік — $30.00, на пів року — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Совєтське шпигунство

В останньому часі світова преса знову вдаряє на сполох з приводу широко розгалуженої совєтської агентурної сітки у вільних країнах Заходу, яка діє під різними видами — дипломатичних й торговельних місій, науково-технічної співпраці, обміну науковцями і студентами тощо. До агентурної співпраці заставлять навіть обслугу совєтського Аерофлоту та інших осіб, які відбувають закордонні поїздки. Недавно, як інформує французька газета „Парі Матч", французький уряд вже втретє викинув з країни 18 совєтських агентів, які перебували у Франції в характері „дипломатів" і „дорадників" торговельних місій. Вони не тільки займалися шпигунством в користь Совєтського Союзу, але й ангажували до тієї зрадницької праці французьких громадян. На прохання Москви Франція не робила з цієї чергової шпигунської затії політичної афери, але це не міняє самої справи.

Також еспанський журнал „Камбіо", обговорюючи справу безпеки Еспанії стверджує, що Совєтський Союз перетворив свою амбасаду в Мадріді на одну з основних баз совєтського шпигунства, а в забудуваннях амбасади діють аж дві совєтські шпигунські аґенції — КҐБ і ҐРУ (Ґосударственно Розведевальние Управление), яке займається виключно військовими справами і збирає дані про розташування військ НАТО в Европі, про американські бази на еспанській території та інші військові інсталяції у цій частині Европи. І знову ж таки, як у Франції, шпигунами виявилися совєтські „дипломати" і працівники амбасади, як також робітники і урядовці таких совєтських підприємств, як „Совіспа", „Песконса", „Інтурист" та інші. Газети при тому стверджують, що користуючись політикою відпруження, совєти подвоїли останньо свою шпигунську діяльність в західньо-европейських країнах. Треба припускати, що не інакше мається справа в інших частинах світу, зокрема в З'єднаних Стейтах Америки, Австралії, Японії, не говорячи вже про країни Африки, де вони займаються відкритим розкладанням африканських молодих держав.

Згідно з ранішими даними китайського пресового аґентства „Гсінгуа", на території Европи перебуває понад 1.000 високошколених совєтських аґентів КҐБ, не враховуючи шпигунів військової розвідки, які підлягають безпосередньо вищому військовому командуванні СССР. Очевидно, говориться тут тільки про шпигунів-керівників, завданням яких є розбудовувати шпигунські сітки в різних країнах Европи і унапрямлювати їхню працю. Практично беручи, аґентами КҐБ є чи не ввесь „дипломатичний" корпус Совєтського Союзу на Заході. В Греції, наприклад, відкрили аґентурну діяльність совєтського амбасадора, який вдержував таємні контакти з політичними діячами і керівниками дрібних партій, що є прямим вмішуванням у внутрішні справи країни. Чимало совєтських і сателітних аґентів загніздилося в Організації Об'єднаних Націй, як, наприклад, польський „дипломата" богдан Лєвандовскі, який, як інформує кореспондент газети „Ди Нюз Ворлд", був одним із заступників генерального секретаря ОН, керівником міжнародних конференцій і рівночасно старшиною польської комуністичної розвідки.

Прикладів можна б наводити тисячі, але й цих вистарчить, щоб ствердити про посилену інфільтрацію західніх суспільств совєтськими шпигунами і про совєтське вмішування у внутрішні справи країн. Час найвижчий, щоб Захід припинив шпигунську діяльність совєтських „дипломатів".

Поважна загроза

Протягом останнього часу турецькі дипломати у приватних розмовах з працівниками Державного департаменту перестерігають, що якщо в недалекому майбутньому не буде значного прогресу в справі нового оборонного договору між ЗСА і Туреччиною, згідно з яким Анкара знову одержувала б поважну військову допомогу з Америки, то турецький уряд може вимагати усунення всіх американських військових частин і баз з турецької території, а дехто навіть натякає, що Туреччина може виступити з НАТО і стати „невтральною державою".

Обидві можливості становлять поважну загрозу для безпеки Заходу, коли взяти під увагу факт, що Туреччина лежить в стратегічно вельми важливій частині світу, а саме, в східній частині Середземного моря. Туреччина контролює доступ совєтських кораблів до того моря через Дарданелли, як теж заступає Совєтському Союзові шлях до багатих нафтових піль Близького Сходу. Крім того, як підкреслюють військові спеціялісти, хто контролює східню частину Середземного моря, той і контролює доступ до Суэького каналу, а через нього і доступ до Червоного моря та Індійського океану.

Отже, справа дальшого існування американських військових баз на турецькій території і дальше членство Туреччини в НАТО повинні мати першенство в закордонній політиці ЗСА.

Проте, навряд чи пощастить Білому Домові легко полагодити ці справи, бо конфлікт між Анкарою і Вашінґтоном вже довготривалий і досить поважний. Коли в 1974-му році турецькі війська окупували північну частину Кипру, Конгрес проголосував ембарго на постачання зброї Туреччині, а Анкара у відплату припинила діяльність на американських військових базах, які находяться на турецькій території. Хоча попередньому президентові Джералдові Фордові і теперішньому Джіммі Картерові пощастило добитись того, що Туреччині признано частину військову допомогу, що довело до відновлення діяльности на американських базах, то досі в Конґресі існує досить сильна опозиція до повного скасування ембарґа на зброю і підписання нового оборонного договору з Анкарою, аж поки не буде полагоджений конфлікт на Кипрі.

Проте, не тільки конфлікт на самому Кипрі, а також загальна ворожнеча між Туреччиною і Грецією, двома членами НАТО, ускладнює можливість повного порозуміння між Вашінґтоном і Анкарою. Ліквідація непоророзуміння між ЗСА і Туреччиною залежна від ліквідації конфлікту між Туреччиною і Грецією та від розв'язки [illegible] Америки та вільного світу є, щоб згадані конфлікти були якнайскорше полагоджені, їх бо продовження дальше послаблюватиме оборонну спроможність країн НАТО у східній частині Середземного моря і може навіть довести до виступу Туреччини з НАТО. Вільний світ не може дозволити собі на таке послаблення саме в час, коли Совєтський Союз постійно скріплює свою [illegible] цілях.

Л. Павлович

Б. Б. Б.
НА СОВЄТСЬКІЙ ВИСТАВЦІ В ЛОС АНДЖЕЛЕСІ

Після довгих суперечок ми таки вирішили поїхати на совєтську виставку. Звичайно, нам не хотілося збільшувати числа статистичних одиниць-відвідувачів її. Але ж, треба нашу громаду поінформувати про цю чергову совєтську пропаґандивну показуху і це думаємо, скомпенсує, а то і переважить тих кілька статистичних одиниць.

Сама виставка розташована в приміщеннях Конвенційного Центру на людному перехресті майже в самому центрі Лос Анджелесу. Доїзд легкий і підземне парковище без зусилля примістило сотки авт. Сама будова модерна, без особливих архітектуральних прикрас, але простора, повна світла й повітря. Виставка розташована в партері — на першому поверсі і займає 10,000 кв. стіп. На будинку 4 величезні, криваві літери: USSR. Червоних прапорів не видно. А поруч — друга біла вивіска, яка інформує, що на другому поверсі відбувається жидівська виставка. Вхід на совєтську виставку безкоштовний, але при вході дбайливо контролюють електронічно чи гість, бува, не має в кишенях чогось металевого — зброї, бомби тощо. Це мабуть переляк після того, як у день відкриття виставки перед входом до неї протестна демонстрація українців спалила совєтський державний прапор. Всередині — багато американської поліції, чоловіків та жінок. Заклопотано бігають совєтські впорядчики з червоними пасками на грудях. При вступі роздають літературу, але тільки малу, кольорову брошурку і жовтий лист — привітання від Брежнєва з його фотографією при всіх медалях (мов царський стражник у державне свято).

Переглядаючи експонати і відділи виставки, ми відразу зауважили дві речі: перше, що хоч совєтська влада ніби підкреслює весь час своє миролюбство, перевантаження виставки сателітами, ракетами, космічними кораблями і зв'язаною з цим технікою є недвозначним натяком на мілітарну і технічну міць Москви. І дійсно, остання ювілейна парада на Червоній Площі в Москві була давно вже невиданою демонстрацією чисельної нової зброї, воєнної техніки та багатьох колон війська, що „пруським" парадним кроком, мов колишні гітлерівські СС-мани, проходили перед трибуною московських „миротворців". А друге — кожного, хто хоч побіжно знає господарство, життьові відносини та правне положення громадян СССР, а зокрема т. зв. національних республік, вражало накопичення „показухи", червоної пропаґанди і попростому брехні.

Перед відкриттям виставки були широко розповсюджувані летючки, які заповідали 10 її відділів і вже тоді вражала безконечна брехня. Почавши від гасла т. зв. жовтневої революції, яке ніби то було: „Влада — народові", а обернулось у „Влада комуністам над народом" від 1917 р. аж по сьогодні. А цитований декрет Леніна з 1917 р. де він, ніби заповідаючи мир, сказав, що „війна — це ненависний злочин проти людства", був цим самим Леніном негайно по проголошенні зламаний і заперечений війною московських комуністів проти незалежної України, Грузії і Вірменії, двома війнами проти Фінляндії, двома війнами проти Польщі та пізнішою військовою окупацією незалежних республік Естонії, Латвії і Литви. А втім, — майже всі точки про совєтський рай, згадані в листку запрошені на виставку, є брехнею або півправдою. Твердження, що всі раси і національності є рівні, далеке від правди. За останні три роки, завдяки відважній і самож ертвенній праці т. зв. дисидентів і груп сприяння додержанню постанов Гельсінкської конференції, зокрема українських, багато людей і урядів у Вільному Світі знають, як виглядає ця „рівність". Арешти в Україні, закриті суди, довголітні присуди, заслання до концентраційних таборів і висилки з Рідних Земель, поруч із переслідуванням навіть за вживання рідної мови та жорстокою русифікацією, є доказами, як та „рівність" виглядає. Нечуваний урядово-інспірований антисемітизм і, як реакція на нього підсовєтського жидівства, — масовий еміграційний рух теж заперечує фальш московського твердження про рівність всіх. Гасло про право кожного на працю також відбігає від правди, зокрема для тих, хто мільйонами за Сталіна, а грубими тисячками за його наступника Брежнєва йшли і йдуть примусово за кару видуманих КҐБ злочинів до задротованих таборів на важку працю, що є для них не „правом", а важкою карою, а часами просто смертним присудом. Якщо ж їм пощастить відбути покарання і вернутись живим, вони є покидьками совєтської влади і роками нужденно нидіють без праці. Зрештою, леґальна праця оплачувана так низько, що часто працюючі, щоб вижити, допомагають собі розкраданням „нічийого" майна. Оскільки держава є тотожна з московською комуністичною партією, що зброїться до зубів для світової революції та розбудовує важку промисловість і, головно, продукцію зброї, під совєтами панує постійна недостача продуктів масового вжитку і харчів. Недаром же совєти щойно закупили знову у ЗСА 250.000 кубічних метрів зерна. Характеристично, що хоч у 9-ій секції первісно було приобіцяно показати „Індустрію і аґрикультуру для добра цілого народу", на виставці в цій секції є заля для показів і виступів, бо мабуть у хліборобстві нема чим похвалитись, а совєтськими автами не здивуєш американців. В 10-ій секції, де було заповіджено показати, як то „совєтська наука служить миру і поступові", на самій виставці опинився „Інтурист" і „Авіофлот", мабуть під гаслом — „принесіть свої доляри, а ми вам тоді покажемо, що комісари дозволять".

Але годі не признати, що краєвиди, показані на виставці, мальовничі, люди всміхаються (типове-ч-і-і-з), ліси привабливі, квіти — барвисті. Виставлені масово футра і звірячі шкіри викликають здивування і заздрість в американських аматорок кожухів. Вітрини з дорогоцінними камінцямиприродними і штучними — яскраво грають всіма кольорами веселки... Добрих мають фотографів. Крім панорами Москви-матушки, показано здебільша не-московські краєвиди, але Крим (Україна), Кавказькі курорти на побережжі Чорного моря (Грузія), Алтайські гори (Сибір) тощо.

Наївною брехнею тхне від фот і виставки Біблій і церковних книг, молитовників і журналів, друкованих тепер під совєтами. Дивно, що червоні москалі не враховують, що світові відомо про їхнє руйнування церков і манастирів, жорстокі переслідування віруючих, знищення Української Автокефальної і Української Католицької Церков?

Нас, українців, здивувало те, що 7-ма секція виставки присвячена Україні. Мабуть москалі таки рахуються з українцями в діяспорі, а спеціяльно в Америці. При цьому пригадалось наше прислів'я: „Пси гавкають, значить їдемо". При вступі до секції України стоїть велика бронзова постать огрядної української жінки, високо тримаючи герб „Радянської України". Вистава образів починається великим портретом Тараса Шевченка, інакше — виставлені образи є на пересічному соцреалістичному рівні — ні одного образу з історичним українським сюжетом. Порівнюючи гарно заступлене українське народне мистецтво — аж дві секції, що ваблять глядачів калейдоскопом кольорів. Тут і вишивки, і тканини, і хустки, і килими, і різьби, і пацьорки, і ганчарство. Але бракує музичних інструментів та показу народних одягів, на які наша Україна така багата, порівнюючи з Московщиною. Звичайно, показано краєвиди Києва, Дніпра, Дніпростану, деякі фабрики і заводи, а проте не бачимо ні колгоспів, ні совхозів, хіба дещо з сільсько-господарських машин. Ними однак в Америці нікого не здивуєш. Гідно заступлені телевізори і електроніка.

Напричуд бідна виставка української літератури — убогий столик з незначною кількістю книжок, з яких усі наукові книжки видруковано московською мовою — тут і „Палупроводноє електрічество", і „Правадящая сістема (серддце)", і „Атлас аперацій на малочной жельозе" з образливо малим тиражем 5.000 прим. Українська мова і культура представлена властиво книжкою „Взаємозбагачення і зближення літератур народів СРСР" видання 1977 Академії Наук Української РСР з тиражем 5.000, редагованою якимсь „українцем" В. Г. Бєляєвом. Маленька книжечка (розміром молитовника або китайської вибірки думок Мао-Тсе-Тунга) репрезентує поезію українських „леніномазів" — Драча, Коротича, Павличка та ін. А решта книжок-байочки та переклади з чужих літератур. Сиротою притулився в цім невідповіднім товаристві „Російсько-Український Словник" том VIII. Бідно, дуже бідненько...А зрештою, що ж, пересічний американський одвідувач і так не цікавиться книжками.

Обслуга, якийсь Артамонов чи щось такого, давав пояснення поганою українською мовою. За його заявою, він нібито співробітник Української Академії Наук. Однак, при докладнішому нашому розпитуванні, раптово перепросив нас („Вибачаюс, очень занятий") і зник. Жінка-харківчанка, що заступила його, була дуже мила, але знала дуже мало. Шкода, що в українській секції не чути було ні музики, ні співів, що ними була гагата Україна. Мабуть „Усе мовчить...бо благоденствує"...

Несподіванкою був показ української моди в секції 9, де на цей раз під звуки

(Закінчення на ст. 3-ій)

Степан Куропась

СПРАВА ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКА В ЧІКАҐО

Ще до приїзду нової нашої іміграції до ЗСА після Другої світової війни, створився був у Чікаґо Комітет побудови пам'ятника Т. Шевченка. Пам'ятник мав бути побудований на пошану українців, які під час війни боролися в рядах американської армії. Тому до Комітету адоптовано двох членів „Американської Ліґи", щоб й вони допомогли справі. Я, як містоголова Комітету звернувся до сл. п. д-ра Луки Мишуги, щоб він приїхав до Чікаґо як промовець на першу імпрезу Комітету: Концерт в честь Тараса Шевченка. Рівночасно я подбав, щоб українські газети містили заклики Комітету. На наші звернення зголосився один українець, що в недалекому Факс Лейку мав вакаційну оселю і 100 човнів та який хотів своїм коштом побудувати пам'ятник, що мав коштувати 10 тисяч долярів, які тоді мали вартість теперішнім 100 тисяч.

Перед концертом я поїхав з д-ром Мишугою до Лейк Женева, де на фармі жив сл. п. полк. Олександер Шаповал, колишній командир Північно-Західнього фронту України у війні. Полковник прийняв нас полтавським борщем з квашеними кавунами і якимсь напитком, що його звав „гетьманським". Як я пізніше довідався, напиток був з диких сливок.

На нараді рішено, що пам'ятник має збудувати „вдячний народ", а не одна людина, прізвище якої я забув, хоч його син, який змінив прізвище, досі веде батьківське підприємство по смерти батька.

Отже, „вдячний народ" зачав роботу. Міська Рада Чікаґо ухвалила дати нам площу в Гумболд Парку, навпроти пам'ятника Косцюшка. Думали ми, маршують поляки 3-го травня до Косцюшка, помаршують і українці кожного березня до стіп Шевченка. З двох імпрез призбиралося біля тисячі долярів, скульптор Архіпенко мав зачати працю після підписання контракту. На чергові збори запрошено вже делеґатів „Самопомочі", першої організації нових іміґрантів. На зборах, на домагання нових, рішено перестати роботу, бо треба перше рятувати українців в Европі і їх переселювати. І робота припинилася і стоїть до нині. Архіпенко загнівався на Комітет, що його непотрібно „бадирував". Українців в Европі ми врятували, а ті,, що найбільше кричали „рятуйте", врятували себе, а про пам'ятник забули. Тепер справа виглядає так: Площу під пам'ятник по 3-ох роках ми втратили, бо не будували. І добре, що втратили, бо поляки пам'ятник Косцюшка вивезли з Гумболд Парку, який став прибіжищем „вандалів", і думають поставити його з конем у парку біля статуї Коперника. Призбиралося з відсотками 1,682.80 дол. Члени Комітету: Віктор Меґаль, о. О. Мицик, Осип Войцєховський (Водже), Мих. Баран повмирали. Остав я і гроші в кредитівці „Самопоміч". Разом з інж. Богданом Білинським ми рішили ліквідувати фонд і призначити на такі цілі:

Український Інститут в Гарварді — 1,000.00 дол.; пам'ятник ген. Дашкевича у Австрії — 300.00 дол., Літературний Фонд ім. Франка — 100.00 дол. та на новозакуплений Дім Українського Сеньйора — 282.80 дол., отже разом: 1,682.80 дол.

Цим вважаю справу закритою, бо нема надії, щоби справа змінилася і Чікаґо побудувало пам'ятник Українському Вашінґтонові — Шевченкові!

З НАШИХ БУДНІВ

В ТОРОНТІ, З „СОЛОВЕЙКАМИ"

Недавно мав приємність відвідати славне місто Торонто з вокальним тріо СУМА „Соловейки" з Філядельфії, в ролі так званого „ЕМ-СІ", або майстра церемонії солов'їної групи, хоч по-нашому, по-українськи, воно краще прозвучало б „БІ-ЗІ", тобто базікала. Перед концертом, що відбувся в Народному Домі на Крісті вулиці, мистецький керівник ансамблю, проф. Зоя Маркович, напімнула мене, щоб представляючи шановній публіці її дівчаток, я не забув пригадати, що вони не тільки літають і співають, але й вчаться та посилено готуються до професійної кар'єри. Тамарка, мовляв, хоче бути інженером, Софійка — адвокатом, а Оля серйозно студіює медичні науки і буде лікарем!

Рясними оплесками зустріла авдиторія моє повідомлення, що перед нею виводять свої трелі такі вчені соловейки! А під час перерви між представниками чоловічого роду відбувся свого роду контест — хто за ким голосує, чи хто кого вибирає: хто був за адвокатом, хто за інженером, а присутній на залі мій сусід і земляк з Бібрецького повіту, п. З. Б., заявив прямо:

— А я вже тепер би пішов до Олі за порадою, хоч вона ще не скінчила медицини. Звичайно, не мені, учасникові концертової програми, здавати звіт перед вами, як пройшов концерт і як його сприйняла вибаглива торонтська публіка. Я хочу тільки згадати в цьому місці, що „Соловейки" тримали за пазухою, — як казали в Старому Краю, — несподіванку для слухачів і заспівали під кінець програми ювілейну пісню про...Український Народний Союз, що починається від слів: „Вітай нам, Батьку Союзовий!" Цю пісню вони присвятили відновленні Канадської Канцелярії УНС в Торонті, під керівництвом колеґи Богдана Зорича. А тому, що автором слів був нижчепідписаний, то його викликано на сцену і нагороджено гвоздиками.

Цих рядків я не пишу, борони Боже, для самореклями, а для підкреслення факту, що не тільки наші заслужені головні урядовці тяжко трудяться в роз'їздах для Батька-Союзу, — як про це потім обширно звітується в „Свободі", в звітах і протоколах, — але й буває, що і малий фейлетоніст докине час-від-часу свою скромну цеголку до Союзової будови...

ІКЕР

Михайло Коцюбинський

ЗГАДКИ ПРО РОМАНА СЕМБРАТОВИЧА

(2)

Здоров'я у нього тепер нічого, він почуває себе цілком добре..кахи-кахи...От тільки жінка...Тут я довідався, що він має багато клопоту та горя з слабою на сухоти жінко яка тепер лежить у ліжку, і він, сидячи по ночах за роботою, раз у раз мусить одриватись од праці та доглядати хвору.

За пару годин ми вже йшли до мого помешкання і скоро опинились в адміністрації „R(uthenische) R(evue)", про що нагадували розкладені скрізь примірники часопису, конторські книжки та рукописи. Було вже пізно, а Сембратовича чекала робота і хвора жінка. Ми розсталися.

— До завтра.

— До побачення.

Усі ті дні, що я пробув у Відні, Сембратович зраня приходив до мене, і ми йшли на місто. Невважаючи на те, що я цікавився містом та віденським життям, розмова наша раз у раз навертала ся на справи „R(uthenische) R(evue)", очевидячки, ця тема найбільше цікавила Сембратовича, і він радий був, мусив навіть, здавалось, зробити собі полегкість, ділячись з свіжою людиною своїми турботами.

— Ви не можете собі уявити, скільки я маю клопоту з [illegible] виданням... Мушу друкувати часопис не в Відні, бо тут дорого, а на Угорщині, Odenburg. Але тамошні складачі не знають добре німецької мови і роблять чортівські помилки та перекручують. Читаю 4-5 корект, сліплю очі, а все не певний, що буде врешті добре. Бо то читає Європа, треба, щоб усе було all right! і з друкарського боку, і з боку стилю. На стиль та на добру мову я [illegible] для „R(uthenische) R(evue)", я мушу переробляти та виправляти так, що далеко легше написати статтю наново, бо у нас рідко хто добре знає німецьку мову, а деякі співробітники пишуть слов'янськими мовами, і мені доводиться перекладати. Та коли б хоч присилали. Часом просто розпука бере: треба випускати число, а матеріялу нізвідки. Доводиться самому або удвох написати цілий номер. А це мене мучить, бо один чоловік не годен добре всього зробити: подивишся — і там чогось бракує, і то зле, і того нема...Жадної моральної підпори. Пишу листи, звертаюсь на всі боки, благаю, даю теми... І що ж ви думаєте, з того? Ціле нічого! Одні мовчать, не одповідають навіть на листи, а другі хоч обіцяють, та нічого не присилають. По деяких місцях на Україні зав'язалися навіть комітети, щоб збирати матерял до „R(uthenische) R(evue)", та ті заходи знов-таки скінчилися на самих добрих замірах. Так гірко почувати себе одиноким. Часом кажеш собі: пощо ти мучишся, чоловіче? Плюнь на все і струси порох з ніг твоїх. Але не можу. Що б там хто не казав, а я надаю велику вагу такому органові, як наш. Бо, прошу вас, що про нас знала Європа? Хто, опріч Драгоманова, писав про муки пригніченого, зневоленого, занедбаного народу? Майже ніхто. А тепер заговорили. Видатні вчені, громадські діячі, поважна преса — підняли голос, повний обурення на гніт України, зацікавились невідомим досі великим народом, його минулим, теперішніми злиднями, його літературою. Візьміть хоч би нашу анкету про указ 1876р.: вона випала світло. Скільки чільних, загальновідомих людей сказали своє слово, слово авторитетне і сильне у тій справі та винесли її на европейський форум. У нас є гадка видати анкету окремим виданням в перекладі на українську мову, щоб зробити її більше доступною для українців. Як бачите, ми зацікавили Європу, але чом не могли збудити інтересу до „R(uthenische) R(evue)" серед українців? Невже це їх не обходить? Чому ніхто не хоче бодай морально пітимати наш часопис? Скажіть, яка причина?

Він зупинився. Нижні щелепи випнулись у нього трохи наперед, лице стяглося, а очі дивились на мене з подивом, гострі і блискучі.

— Болить мене така байдужість українців, — говорив він далі, коли ми рушили, — а ще більше дошкуляють неприязні відносини до мене й до „R(uthenische) R(евюе)" наших таки галичан. І звідти я не маю помочі, самі лише докори. Одні докоряють, що я невміло редагую часопис, Нехай і так. Та скільки я наблагався: голубчики, візьміть хто на свої плечі отой тягар, докладіть умілих рук. Ніхто не хоче. Другим знов не подобається, що в „R(uthenische) R(evue)" ми пишемо переважно про Україну (російську), а не про галицькі кривди. Це не зовсім правда, бо ми таки містили статті про Галичину, а коли мало, то знов-таки тому, що з галичан ніхто нічого не пише. Інші кажуть: зачепився за указ 1879 р. і за ним нічого не бачить, товче одно. Правда, товчу. Звалити його — велике завдання. Коли люди почали довбати Сімплонський тунель — ніхто не зражався тим, що то робота довга та одноманітна, всі мали одну мету — продовбати хід. Скільки я маю листів з Галичини, в яких мене попросту лають. Рідко хто з галичан передплачує часопис: то писане, кажуть, не для нас, а для європейців, — нехай європейці й читають...

— Вам подобаються краватки? — перепиняв він себе. — Зайдіть до склепу, купіть собі пару. Я вже докучив вам...

— Але ж прошу...я слухаю...

Ми йшли далі, оглядали місто, заходили до магазинів, але розмова крутилася коло тої ж теми. Очевидячки, видання „R(uthenische) R(evue)" і все, що відносилось до тої справи, було болючим місцем у Сембратовича, глибоко зачіпало його і він не міг мовчати.

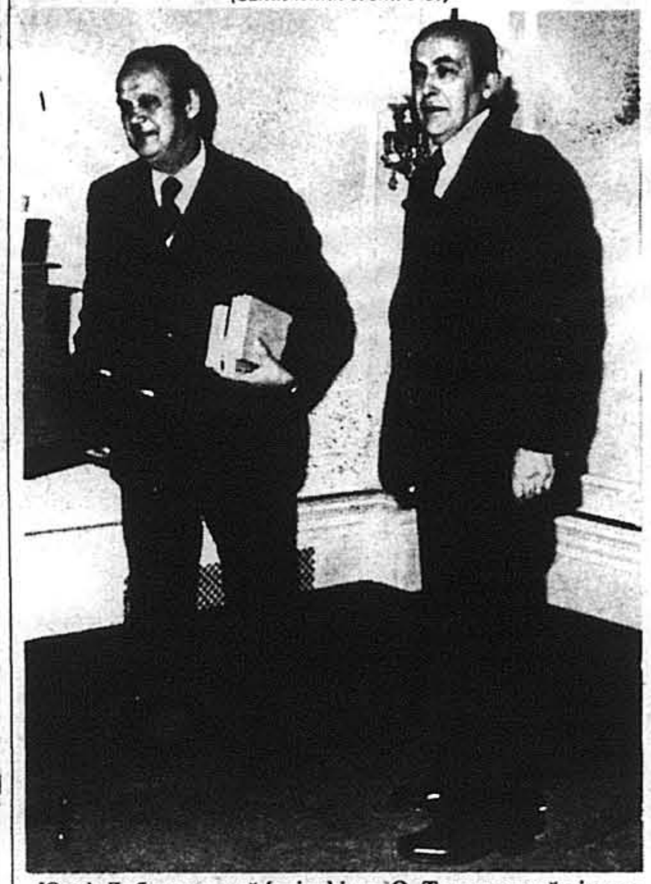
Коли ми заходили до кав'ярні, він зараз накидався на часописи, і коли знаходив якусь замітку або статтю про Україну, скомпоновану здебільшого на підставі матеріялу, друковано в „R(uthenische) R(evue)", очі йому світилися з радості, він перечитував її мені — і знов ми говорили про те, як би краще поставити видання.

Мені ніяково було, що він оддавав мені сливе ввесь день, бо я знав, що втрачений час він мусів надолужити роботою вночі. Опріч того, вдома лишилась сама хвора жінка.

(Продовження буде)

„СЛОВО" І СУЖА..

(Закінчення зі ст. 1-ої)

Юзеф Лободовський [зліва] і д-р О. Тарнавський під час виступу в Ню Йорку

сторінках „Культури" заторкує і публікує статті, які викликають широку дискусію як серед польської, так і української еміграції. О. Кузьмович підкреслила, що годі поставити межу між працею поета-письменника й журналіста-публіциста, головно в творчості Ю. Лободовського.

В дальшій програмі вечора брали участь: Ляриса Кукрицька і Володимир Лисняк рецитували вірші Лободовського в українському перекладі, а Уляна Любович рецитувала їх в польській мові. Коли О. Тарнавський згадав, що У. Любович вчилася польської мови на Познанському університеті, а „шліфувала" її в Казахстані, присутні пригадали собі спогади Любович „Розкажу Вам про Казахстан".

Святослав Гординський, який від кінця жовтня очікував приїзду Лободовського, але не діждався, бо мусів виїхати до Мюнхену викінчувати мистецькі роботи в тамошній нашій новій церкві, залишив своє письмове „послання", яке прочитала Ляриса Кукрицька. Св. Гординський теж згадує про „Українську Школу" в польській літературі, його знайомство з Лободовським у Львові, описуючи його поетичну творчість на Рідних Землях і тепер.

При кінці програми забрав слово вшановуваний гість, який в поворотній дорозі з Гамільтонської конференції зупинився на коротко в ЗСА.

Учасники вечора, які вщерть виповнили обширну авдиторію Українського Інституту Америки привітали Юзефа Лободовського ентузіястично. Він прочитав деякі свої давніші поеми й вірші, які присутні нагороджували рясними оплесками. Деякі його вірші, друковані в збірці п. з. „Злота Грамота", просякнуті тугою за Україною. В деяких він доказує, що він українського роду. Поетична творчість Лободовського пересякнута тугою за минулим, за тінями наших спільних предків.

І коли Юзеф Лободовський почав рецитувати свій найновіший вірш, присвячений Патріярхові УК-Церкви Йосифові, в якому він згадує про руїну УК-Церкви й московські звірства — присутні зустріли це довготривалими оплесками і вставанням з місць.

На запит, чи можна їх ще „мучити" кілька хвилин присутні відповідали, що радо будуть слухати рідкого гостя і декілька годин. Ще деякими віршами про сучасний стан за залізною куртиною і подякою О. Тарнавського за милу зустріч закінчено той небуденний вечір „Слова" і СУЖА.

При спільній перекусці, ряд осіб мали нагоду пригадати Лободовському давні часи в Краю, а деякі своє знайомство з ним на еміграції, головно в Мадриді, де він постійно перебуває. Не обійшлося без взаємних обіймів і поцілунків. Ряд польських представників з нюйоркського культурного світу і преси були учасниками того незабутнього вечора.

Іван Світличний...

(Закінчення зі ст. 1-ої)

щоденна сваволя і моральний терор санкціоновані лікарями, до того ж санкціоновані без оглядання мене і без ознайомлення з моєю медичною карткою, в перший день мого приїзду до учр. ВС-389/36. Без перебільшення можна сказати, що стан медичної допомоги тут катастрофічний. Немає підставових медикаментів. Немає медвестри і приписані хворим ін'єкції роблять тільки раз денно і не щодня.

Через такий стан, багато хворих, які потребують медичної допомоги, навіть не звертаються до санітарного відділу. Окрема тема —це непридатна для вжитку вода, гнила риба та інше, на що місцева медична опіка взагалі не реагує.

Я вважаю, що такого стану далі терпіти не можна, а що звернення про допомогу до місцевих і союзних медичних та радянських органів жадної користі не приносять, прошу Вас поставити питання і сприяти тому, щоб для об'єктивного й безстороннього вивчення справи на місці і для надання потрібної медичної допомоги ув'язненим в учр.ВС-389/36 допущено представників Міжнародного Червоного Хреста.

8 травня 1977
Іван Світличний

Начальникові табору Журавкову.
Заява
Сьогодні, 2 червня 1977 року мене викликали на т. зв. виховну комісію і майор Федоров, прочитавши акти про невиконання мною норм виробітку, не взявши до уваги моїх пояснень, виніс мені догану та попередження, що у випадку невиконання норми до мене застосують жорстокіші покарання. Крім того майор Федоров прочитав мені акти, складені понад півтора місяця тому, про мою участь у чаюванні на свіжому повітрі (за весь час мого перебування в таборах я не пригадую випадку, щоб це вважалося порушенням режиму), і тим самим продемонстрував одверту тенденційність висуненого проти мене обвинувачення. Оскільки з моїм станом здоров'я (серйозне поранення обох рук і періодичні приступи болю голови) не може бути й мови про виконання норми, обрахованої для здорової людини, і значить на мене будуть накладені кари всіх родів, я прошу Вас звільнити мене від посади, яку я займаю і дати мені працю, відповідну станові мого здоров'я, або дати вказівки щоб не вимагали від мене виконання норми.

А якщо сваволя й моральний терор проти мене триватимуть, я при новому акті репресії змушений буду оголосити голодівку на захист своїх прав.

Цю заяву прошу приєднати до моєї персональної справи і повідомити мене під яким числом вона зареєстрована.

2 червня 1977
Іван Світличний

Українська пісня...

(Закінчення зі ст. 1-ої)

льорах. Мало це все вигляд величезної різдвяної ялинки.

Урочиста українська Служба Божа почалася пів до сьомої вечером. Відправив Службу Божу Преосвященний Кир Єфрим, в асисті ігумена і ректора Семінарії св. Василія в Курітібі, о. Володимира Бурка, о. проф. Деонізія Ляховича, о. проф. Доротея Кухарського і новоприбулого з Риму диякона Сусла.

Преосвященний Єфрим і священики започаткували Службу Божу. Диригент Хору, маестро Адам Баран, дав знак і враз на цілу церкву залунало: „Вислухай Боже нашу молитву". Вся публіка аж здригнулася. Співав урочисто Владика, співали священики і співав Український Хор. Дрижали мури величезної церкви, а всі вірні, глибоко зачаровані українською релігійною піснею, не спускали очей ні з Преосвященного, ні з священиків, ні з українських хористів. Лунала і лунала українська урочиста пісня геть поза церкву, аж до кораблів, на чердаках яких можна було бачити моряків, які, нахилившись над водою також слухали українських пісень-молитов.

Було присутнє на Службі Божій все найвище бразилійське священство, посадник міста Паранагва з цілим своїм урядом, найвищі представники уряду провінції Парана, представники бразилійського війська і гості. Було також багато з міста Сан Павло, на віддалі від Паранагва понад чотириста кілометрів, які дізнавшись, що в Паранагва буде відправлятися українська Служба Божа, прибули спеціяльно, щоб послухати і побачити український обряд.

Преосвященний Єфрим виголосив чудову проповідь, зазначивши, як український нарід, вірний Богові, терпить під деспотичним червоним режимом, що дуже зворушило присутніх. Згадав відтак, що в цій самій церкві, в місяці травні 1897 року, український емігрант священик о. Мартинюк відправив українську Службу Божу. Опісля промовив бразилійський єпископ Ноклєр і підтвердив слова Преосвященного Єфрима, бо це записано в книгах. Згадуючи про велику ролю українського народу в вірі в Бога, попросив присутніх подякувати українському священству і українським хористам гучними оплесками. Знову вся церква задрижала від довгих і довгих оплесків.

Не було кінця подякам від всіх присутніх для Преосвященного Єфрима, українських священиків і українських хористів. Кожний хотів стиснути руку українцям. Всі казали: яка чудова і глибоко зворушлива українська Літургія.

По короткім але щедрім прийняттю для всіх українських учасників, від'їхали українські хористи до Курітіби, а їдучи гарними бразилійськими зеленими горами продовжували прославляти Бога і свій народ незрівняною українською піснею.

Б. Б. Б.

(Закінчення зі ст. 2-ої)

модерних українських мелодій чотири жінки і один хлопець демонстрували одяги з гуцульськими мотивами, нашими вишивками і використанням сорокатих хусток. І треба признати, що враження на глядачів було велике, про що свідчили рясні оплески. Виразною комуністичною „хлестаковщиною" був показ зимових одягів і футер, що разив своїм перенасиченим багатством і викликав запит: „А хтож зможе, крім червоних комуністичних вельмож, купувати ці дорогі і люксусові вироби? Напевно не український робітник чи колгоспниця."

На закінчення показу мод хор в супроводі оркестри заспівав знану московську пісню: „Я другой такой страни нє знаю, гдє так вольно дишет челавєк", що звучало на цей раз в З'єднаних Стейтах Америки на місці і без заперечень.

Якщо виставка мала показати правдиву надутість, бундючність і брехливість сьогоднішньої червоної Москви — це їй повністю повелось. Довідуємось з неї, що „СССР — перша в світі держава робітників і селян" (а деж поділась диктатура московської комуністичної партії?), що „індустріяльна продукція СССР веде інші европейські країни" (знову перша серед менших), що „СССР зробили рішаючий вклад до рятунку Европи і в дійсності решти світу від повного знищення (здається, що як би не американський „Ленд Ліз" то було б повне знищення СССР), що СССР є лідер на полі знання і технології. (а як тепер з гаслом — дагнать і перегнать Америку?). І все „перший", „перший" і „перший". Коротко і ясно — як і за царя-батюшки: „Наша Матушка-Расєя всєму свєту галава".

Ми не змогли не відвідати жидівської виставки на другому поверсі понад совєтською. Совєти зробили виставку під гаслом „60 років розвитку і прогресу", гаслом жидівської виставки було „60 років гноблення". Гасло ефектовне, хоч і не все правдиве. Треба ствердити, що ні експонати їхньої виставки, ні розміри її, ні персонал, що давав пояснення, не робили особливого враження на глядачів. Бракувало автентичности і створювалось враження, що головним пунктом гноблення є відмова деяким жидам-громадянам СССР права на виїзд за кордон, у вільний світ. Переконливо однак показано, що кампанія антисемітизму в СССР була, як і за царських часів, урядово організована. Як доказ — виставлено книжки, плякати і деякі фотографії. Зле, що серед персоналу не було оригінальних жидів-емігрантів з СССР. Це були американські жиди-студенти, котрим не можна відмовити в завзятті. Треба із задоволенням ствердити, що вони в своїх інформаціях згадували, що переслідування від московських комуністів теж зазнають й інші національності — українці, естонці, литовці і ін.

Ми виходили з виставки з мішаним почуттям — гордости, що чужині показали бодай куций образ України, і жаху від накопичення на виставці безмежної кількости брехні й півправд та пропаганди під одним дахом. Чи пересічний глядач-американець зуміє відділити кукіль брехні від зерна правди?

А ще також з почуттям величезної відповідальности, що лежить на нас у Вільному Світі, щоб „лупати ту скалу" неправди і ощуканства. Потіха лише в нашому народному прислів'ї: „Брехнею світ перейдеш та назад не вернешся". Отже — „Бреши, Брежньове, Більше" або — як сказано в заголовку цієї статті в скороченні: „Б. Б. Б."

Брежнєв на поштових значках в СССР

Москва. — Ройтер, покликаючись на повідомлення совєтського агенства ТАСС, інформує, що совєтська пошта вирішила вшанувати генерального секретаря ЦК КПСС і голову Президії Верховної Ради СССР Леоніда І. Брежнєва ще за життя, як жадного з дотеперішніх совєтських диктаторів, і надрукувати бльок поштових значків з головою „президента" Брежнєва. Значок появиться з нагоди затвердження нової совєтської конституції, яку прийняла Верховна Рада ще 7-го жовтня ц.р. Брежнєв, як відомо, був головою Конституційної Комісії, яка займалася підготовою конституції і розглядала нові пропозиції „від народу".

Знову заговорили про „давній український антисемітизм"

Київ. — Кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" в Совєтському Союзі Крег Вітней, помістив у газеті з 1-го грудня ц. р. довшу інформацію, базовану на розповіді 42-річного жида Владіміра Кісліка, який від 1973 р. безуспішно старається покинути СССР і виїхати за кордон. Кіслік, як виходить з його розповіді, дуже розчарований життям в Києві, не має засобів до життя, бо місцеві власті звільнили його з праці коли він вніс прохання на виїзд до Ізраїля, тому він вирішив, розмовляючи з американським кореспондентом, кинути каменем у той народ, який сам є жертвою жорстокого окупанта.

Кореспондент починає свою розповідь від згадки про пам'ятник в Бабиному Ярі, де 34 роки тому нацисти розстріляли біля 100.000 жителів України, в тому числі багато жидів, кажучи, що на пам'ятнику немає навіть згадки, що серед розстріляних жертв знаходиться велике число людей жидівської національности. З цього кореспондент робить висновок, що упередження до жидів в Україні не зникло з відходом німців, бо згідно з опінією жидів, які залишились жити в Києві, антисемітизм в Україні існує від віків, існував він також перед приходом німецької армії в Україну. Згадуваний Владімір Кіслік заявив американському кореспондентові, що „жидам все ще найгірше живеться в Україні в порівнянні з іншими частинами Совєтського Союзу". Кіслік при тому відмітив, що Україна все була частиною легального поселення жидів, ще від часів цариці Катерини II. Сьогодні, згідно з офіційними статистиками, в Києві живе 152.000 жидів, більше як 9 відсотків всього населення міста. „Тут знаходиться тільки одна синагога для усіх цих людей,", — заявив Кіслік, який переконаний, що жидівське населення Києва становить біля 300.000 осіб. Він також твердить, що на 2 мільйони християн є чинними 9 церков. Вже минуло 5 років, — каже кореспондент Вітней, — як Кіслік займався науковою працею і 10 років минуло від часу, як він працював на державних проєктах на Уралі. Ця його засекречена праця стала опісля причиною відмови візи, бо урядові чинники твердять, що він познайомлений з державними теємницями і тому не може виїхати до Ізраїля. Кіслік також розказав кореспондентові, що 27-го вересня місцева газета українською мовою помістила довге обвинувачення проти нього й інших жидів, які хочуть виїхати за кордон, закидаючи їм зраду батьківщини, змову, працю для капіталістів, злонамірену пропаганду тощо. Не відомо, чи й ці шикани КГБ Кіслік вважає „українським антисемітизмом", але він переконаний, що одна четверта усіх жидів, які виїжджають з СССР, походять з території України. Він також твердить, що упередження до жидів існує і воно цілком не зникло з відходом нацистів. Він навів в розмові з американцем такий приклад, що коли запитали студента про його погляд, він відповів: „Місто є у 80 відсотках жидівське. Вони також мають найкращі праці". Коли запитали про це балетмайстра українського танцювального ансамблю, який має жидівське прізвище, але не признався до жидівської релігії, він заявив: „Немає ані одного жида в цьому ансамблі".

Інформаційна стаття Крега Вітнія закінчується згадкою про писання Ізраїля Клайнера, який відносно недавно покинув Україну і знаходиться тепер в Ізраїлю. Клайнер мав писати, що „українсько-жидівські відносини все ще напружені".

УРОЧИСТО...

(Закінчення зі ст. 1-ої)

Митрополитові Шмондюкові і уділенням Апостольського благословення його вірним, Архиєпископ Жадот закликав до молитов за бл. п. А. Сенишина, „людину глибокої віри і мозольної праці в Христовім винограднику".

Після закінчення церемоній інсталяції, Митрополит Шмондюк, в сослуженні українських Владик і священиків, відправив архиєрейську Службу Божу. Під час Богослуження співали об'єднані церковні хори під батутою Осипа Лупаня. Причастя усім присутнім ієрархам, священикам, членам монаших чинів і багатьом вірним уділили Митрополит Шмондюк, Владика Лостен, о. Патрикій Пащак, протоігумен чину оо. Василіян в ЗСА і о. Михайло Гринчишин, протоігумен чину оо. Редемптористів в ЗСА і Канаді.

Митрополит Шмондюк промовляв двічі під час Богослуження, звертаючись спершу в українській мові до вірних із закликом зберігати обряд, мову і культуру, стриміти до завершення структури Помісної Української Католицької Церкви патріяршим устроєм, що він назвав „незмінним бажанням цілого українського народу" та інтенсивним поширенням Христового вчення серед всіх вірних, згідно з рішенням останнього Єпископського Синоду в Римі, учасником якого він був на покликання Папи Павла VI.

„Ми, українські католики в діяспорі, маємо ще додатковий обов'язок плекати нашу мову, культуру обряд, щоб допомагати нашим братам в Україні, які тепер переходять Голготу", закликав Митрополит Шмондюк, висловлюючи переконання, що „після Великої П'ятниці настане Великдень і для нашого народу".

Промовляючи англійською мовою, Владика Шмондюк поєднав рішення Другого Ватиканського Собору про збереження унікальних обрядів поодиноких Східніх Церков, включно з численно найбільшою українською, та про встановлення патріярхатів для тих Церков, із таким же духом багатокультурности і етнічного плюралізму, до яких „заохочують нас наші уряди в Америці і Канаді".

„Наша Церква в діяспорі є маяком свободи для наших переслідуваних братів в Україні, яким ми мусимо допомагати спільно з нашим ВерховнимАрхиєпископом і Кардиналом Блаженнішим Йосифом Сліпим, який займає місце Патріярха серед нас до часу легального встановлення", заявив Митрополит Шмондюк, віддзеркалюючи невисловлений, але на лицях вірних відтворений жаль неприсутности Патріярха Йосифа на цій церемонії.

Після Богослуження, Митрополит Шмондюк заявив цьому кореспондентові, що він, будучи в Римі минулого жовтня відвідав Патріярха Йосифа, просив його благословення, яке він йому уділив, та запросив його взяти участь в його інсталяції. На пропозицію Патріярха Йосифа він звернувся до Кардинала Війо за дозволом для Патріярха на виїзд до Філядельфії. Владика Шмондюк заявив, що він одержав відповідь, що „це може справляти поважні труднощі". Більш жадної комунікації в цій справі він не одержав з Ватикану.

Хоча він радіє із наданої йому почести, Митрополит Шмондюк уважає, що сама почесть є без значення, натомість більш важливим для нього є „завдання, місія ширити Христову правду серед усіх наших вірних — від найменших до найстарших — і в цьому напрямку ми будемо працювати з найбільшою наполегливістю та старатися використати не тільки існуючі засоби наших релігійно-церковних угрупувань, але й світських організацій, зокрема молодечих, таких як Пласт, СУМА й інших".

Після Богослуження нововисвячений Митрополит заінтонував многоліття для Святішого Отця, для Верховного Архиєпископа і Кардинала Йосифа, для кардиналів Кроля і Баума, Архиєпископа Жадота і для всіх Єпископів-учасників церемонії. Владика Я. Ґабро заінтонував многоліття Митрополитові Шмондюкові, а на закінчення цей останній — всім священикам і вірним Помісної Української Католицької Церкви.

Після церемонії інсталяції і Богослуження, які почалися в 2-ій годині по полудні і закінчилися в год. 5-ій, відбувся бенкет в пошану Владики Шмондюка в катедральній авдиторії.

В церемоніях інсталяції та в бенкеті, серед численних громадських діячів, були присутні члени Екзекутивного Комітету УНСоюзу: головний предсідник Йосип Лисогір, заступник головного предсідника д-р Іван Флис і пані Марія Душник, головний секретар Володимир Сохан, головний касир пані Уляна Дячук і головний організатор Степан Гавриш.

75-річчя Олександра Неділька

4-го грудня 1977 року сповнюється 75 років з дня народження нашого славного співака, колишнього соліста Харківської опери Олександра Неділька. Авторові цих рядків, який не раз слухав його виступи на сцені Харківського оперового театру, є він найближчим земляком, бо мешкав разом з ним на тій овіяній романтикою Квітки-Основ'яненка Холодній горі, де свого часу проживали композитори Кость Богуславський і Бернт, літературознавець Микола Плевако, архиєпископ УАПЦ Олександер Ярещенко, секретар Всеукраїнської Церковної Ради УАПЦ Потієнко і багато інших визначних людей, що збагатили українську культуру, літературу, мистецтво і духовість.

Олександер Неділько походить з стародавнього селянського роду. Його батько переїхав з родиною із села Вільшани до Харкова, де й народився малий Сашко. З тяжким трудом вибився на дрібного залізничного службовця і з своїх мізерних заробітків влаштував сина в упривілейовану початкову школу Ілляшевої. Закінчивши цю школу, Олександер Неділько вступив до 2-ої мужеської гімназії, але закінчити її не дали революційні події, коли всі гімназії в Росії розв'язано. Свою освіту продовжував він у Кооперативній школі, яку большевики закрили, бо своїм національним наставленням не відповідала вона вимогам нової влади. Шкільним хором, у якому співав Неділько, керував Гнат Хоткевич. Дальшу освіту здобував майбутній славний співак у фінансово-економічному технікумі, який закінчив у 1928 році.

Співочий талант проявився в Олександра Неділька ще в ранніх роках. В гімназії співав він як соліст у церковному хорі, а в 1921 році вже виступав у Державному Українському Хорі ім. Леонтовича. Від 1922 року співав у хорі Миколаївського собору, де правив архиєпископ Ярещенко і з цим хором їздив по містах і селах України на відкриття нових парафій УАПЦ. Учителем співу був у нього проф. Бестрих, а пізніше проф. Чемізов.

Від 1927 р. О. Неділько час від часу співав у державному вокальному квартеті ім. Лисенка, з яким відбував турне по Україні. В Дніпропетровську-Січеславі члени квартету вшанували проф. Еварницького своїм виступом, до сліз зворушивши цього найбільшого знавця запорізької старовини.

Крім того О. Неділько часто виступав у пересиланнях Радіо Харків з українськими піснями і в різних установах на концертах.

Коли „столицю" України перенесено до Києва, мистецьке і літературне життя в Харкові завмерло. О. Неділько, не бажаючи кидати рідний Харків, вступив до студії при Харківському оперовому театрі. З цієї студії лише О. Неділька і К. Морозову прийнято до опери, де музичним керівником був визначний диригент Арнольд Маргулян.

У перший же рік О. Неділько, крім другорядних роль, виступав у ролях Андрія в опері „Запорожець за Дунаєм" і Ленського в „Євгені Онєгіні".

З головніших роль виконуваних О. Недільком треба згадати ролю Петра в „Наталці Полтавці", Назара Стодолю в однойменній опері, Ликова в „Царевні нареченій", Володимира в „Князі Ігорі", князя в „Русалці", Сінода в „Демоні", Альфреда в „Травіяті", Пінкертона в „Мадам Батерфляй", Фавста в однойменній опері, Мелехова в „Тихому Доні", мічмана Алексеєва в „Панцернику Потьомкіні", Льоньку в „Бурі" та ін. Партнерами О. Неділько були такі визначні співаки і співачки, як І. Донець, І. Паторжинський, М. Литвиненко - Вольгемут, М. Гришко, Б. Гмиря, А. Левицька, В. Гужова та ін.

Під час німецької окупації О. Неділько виконував ролі циганського барона і графа Люксембурзького.

В роках 1944-45 з артистичною групою О. Неділько їздив з концертами по таборах „остарбайтерів". Після капітуляції Німеччини опинився в ганноверському таборі в англійській зоні окупації, де брав активну участь, виступаючи в концертах і академіях, в зорганізованому там ансамблі, який відвідував сусідні табори, і співаючи в церковному хорі. Ансамбль, а зокрема О. Неділько користувався незмінним успіхом.

У 1951 р., переїхавши до Америки, до міста Ром в Нюйоркському стейті, О. Неділько працював на фабриці як робітник, брав участь в академіях, влаштованих місцевою українською громадою, співав у церковному хорі. В 1953 р. переїхав до Ню Гевену, де з Ф. Федоровичем і місцевими мистецькими силами поставив „Наталку Полтавку".

В 1959 р. О. Неділько перенісся до Ню Йорку і відбув турне по Америці з капелею бандуристів під проводом сл. п. І. Задорожного. Виступав у концертах та в академіях і тепер, не зважаючи на похилий вік, співає в хорі катедральної церкви св. Володимира в Ню Йорку.

У „Свободі" О. Неділько вмістив кілька рецензій і некрологів. Після виходу на пенсію безінтересовно працює в музеї-архіві УВАН, членом фундації якої є на протязі останніх років.

З ініціятиви друзів і співробітників УВАН 4-го грудня вирішено відзначити 75-річний ювілей Олександра Неділька. Побажаймо ж Ювілятові, що завжди відзначався скромністю і щедрістю на громадські цілі, ще довших років творчого життя і передусім — доброго здоров'я та погідного духу.

В. Давиденко

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

П'ЯТНИЦЯ, 9-го ГРУДНЯ 1977 р.

НЮАРК-ІРВІНҐТОН, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Запор. Січ, 371 Відд., о год. 7-ій веч., в залі УНДому в Ірвінгтоні. Проситься чл. вирівняти залеглі вкладки. — Стефанія Стеців, гол., В. Шпирка, заст. гол., Леся Назарук, касир, Ю. Баранюк, фін. секр.

СУБОТА, 10-го ГРУДНЯ 1977 р.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. Місячні збори Б-ва св. Ів. Хрестителя — 270-ий Відд., о год. 7-ій веч., в УНДомі. Проситься чл. прибути, заплатити вкладки. Посилати поштою на адресу фін. секр.: S. Ostrowsky, 29 Lexington Ave., Jersey City, N.J. 07304. Tel.: (201) 432-2983. — Управа.

СУБОТА, 10-го ГРУДНЯ 1977 р.

АМСТЕРДАМ, Н. Й. Річні Збори Т-ва ім. Ів. Франка 266 Відд., о год. 7:30 веч. в Укр. Горож. Клюбі при 3-5 Теллер вул. На порядку: вибір Управи ма 1978 рік та інші важні справи. Вибір кандидатів на Конвенцію УНС. Проситься чл. прибути. — В. Труфин, секр.

НЕДІЛЯ, 1-го СІЧНЯ 1978 р.

КЛІВЛЕНД, Огайо. Річні збори Б-ва св. Василія Вел., о год. 2-ій по пол., в залі церкви Пресв. Діви Марія. Управа просить чл. прийти і вирівняти свої вкладки. — Оля Бик, рек. секр.

ТАРЗАН, Ч. 7863. Тарзан починає діяти

Мушу бути обережним, щоб в час, коли Даліля спить, не затривожити її „військо"...

Ага, ключі... Один з них повинен відкрити двері до в'язниці..

Тут і мій лук та стріли... А тепер переконаюся скільки „влади" я дійсно маю в своїх руках...

Добре, що ти, вартовий, пильно сповнюєш свою службу... Продовжуй так примірно виконувати своє завдання! Дякую вам!